

АНАЛІЗ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуті невирішені аспекти проблеми аналізу ефективності виробництва вітчизняних підприємств. Надані методичні рекомендації стосовно розвитку різних напрямків такого аналізу й щодо застосування окремих його прийомів при різних видах економічного моделювання, а також з визначення впливу різних факторних показників і факторів запровадження технічного прогресу. Рекомендовані сучасні засоби виявлення резервів підвищення ефективності виробництва.

Some still unresolved problems of analysis of efficiency of Ukrainian enterprises activity are regarded. Methodical recommendations concerning of development of various directions of such analysis are given. Also examples of using of special methods in dependence of used economical model for defining of influence of various factors connected with promotion of the technical progress are shown. The modern means of detection of reserves of enterprises efficiency increasing are recommended.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Подолання наслідків фінансової кризи та нарощування темпів подальшого економічного зростання залежить від вирішення проблеми підвищення ефективності сучасного виробництва, яке у свою чергу пов'язане з цілою низкою важливих наукових і практичних завдань.

Обмеженість у наявності та забезпеченості вітчизняних підприємств власними виробничими ресурсами, їх недостатній технічний, технологічний та організаційний рівень, відсутність необхідної платоспроможності, кредитоспроможності та фінансової стійкості й прибутковості цих підприємств в умовах економічної кризи - все це обумовлює не тільки посилення значення аналізу ефективного використання виробничих ресурсів, а й особливо гостру необхідність його суттєвого удосконалення як одного із важливих шляхів підвищення ефективності виробництва.

Досягнення ж ефективної виробничої діяльності та збільшення на цій основі величини прибутків є особливо важливим для підприємств України, серед яких, за даними вітчизняної статистики, значна питома вага збиткових та малорентабельних. При цьому, одна із вагомих причин цієї збитковості полягає саме у значних витратах на формування та утримання залишків виробничих ресурсів підприємств та недостатньо ефективне їх використання.

Для вітчизняних підприємств характерне застосування занадто значних величин матеріальних та трудових ресурсів, а також використання зношених основних фондів та застарілих технологій виробництва. Високий рівень матеріальних та трудових витрат обумовлений не тільки відсутністю фінансових джерел для інвестицій у запровадження засобів технічного прогресу, а ще й тим, що менеджери вітчизняних підприємств поки мало уваги приділяють підвищенню ефективності виробництва.

Отже, необхідно удосконалювати теоретичні застави і методика аналізу підвищення ефективності на основі оцінки впливу застосування нової техніки, технології та організації виробництва на окремі показники використання виробничих ресурсів (фондовіддачу, матеріаловіддачу, виробіток, прибуток, рентабельність), які є одночасно критеріями ефективності виробництва.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. З метою розв'язання поставленої проблеми нами проведено дослідження літературних джерел з економічного аналізу, аналізу господарської діяльності та фінансового аналізу останніх років видання. Особлива увага була

надана роботам авторів, які внесли вагомий внесок у розробку теоретичних засад економічного та фінансового аналізу. Це роботи С. Б. Барнгольц щодо методології економічного аналізу [1, с.55-107], Л. Кравченко щодо теорії аналізу господарської діяльності [2, с.245-297], В. В. Ковальова щодо концептуальних засад фінансового управління та аналізу [3, с.81-105].

Крім цього, проведено ознайомлення з роботами, які поєднували висвітлення теоретичних питань та конкретних методик аналітичних розрахунків, що пов'язані з обраною темою дослідження. До таких можна віднести такі літературні джерела з економічного та фінансового аналізу останніх років видання, як роботи колективу авторів під ред. акад. НАН України М. Г. Чумаченька [4, с.45-88]; Г. В. Савицької [5, с.36-104]; С. Я. Салиги [6, с.37-74]; Т. Д. Костенко, Є. О. Підгори, В. С.Рипшкова, В. А. Панкова [7, с.44-86], О. Кононенко, О. Маханько [8, с.5-208], Є. Жолонського [9, с.3-320], І. І. Кіндрацької [10, с.15-87], Є. В. Мниха [11, с.15-46], С. З. Мошенського [12, с.32-58], П. Я. Поповича [13, с.23-49], І. Ф. Прокопенко [14, с.58-102], Б. Є. Грабовецького [15, с.78-132], І. О. Бланка [16, с.43-68; 17,с.34-59], Г. О. Крамаренка [18, с.27-44; 19, с.3-86] О. Я. Базилінської [20, с.36-82] та ін.

Водночас вивчався досвід роботи вітчизняних підприємств стосовно аналізу ефективності їх роботи, результати якого також підтвердили відсутність належного практичного аналізу підвищення ефективності сучасного виробництва з урахуванням впливу змін у використанні виробничих ресурсів на кінцеві фінансові результати.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз літературних джерел та матеріалів практики дозволив виділити наступні невирішені аспекти загальної проблеми:

- обмеженість практичного аналізу використання виробничих ресурсів загальними розрахунками оцінки динаміки цих показників;
- відсутність у практиці роботи підприємств розрахунків з факторного аналізу зміни показників матеріаловіддачі, виробітку та фондівіддачі;
- відрив теорії та практики аналізу визначення впливу використання виробничих ресурсів від аналізу кінцевих показників роботи підприємств, тобто їх фінансових результатів у вигляді прибутку та рівнів рентабельності виробництва;
- побудова більшості методик аналізу фінансових результатів лише на дослідженні впливу на них факторних показників, а не глибинних факторів;
- відсутність на підприємствах техніко-економічного аналізу;
- наявність невіправданого розмежування факторного аналізу фінансових результатів та оцінки ефективності запровадження у виробництво нової техніки, технології та поліпшення його організації;
- недоліки у використанні моделювання та прийомів елімінування при проведенні аналізу ефективності виробництва, особливо стосовно визначення впливу окремих змін на динаміку показників рентабельності, а також щодо виявлення резервів підвищення ефективності виробництва.

Постановка завдання. Дослідження здійснене для досягнення таких цілей:

- визначення конкретних недоліків у методиках аналізу впливу використання матеріальних, трудових ресурсів, основних фондів та абсолютних й відносних фінансових результатів роботи підприємств - рівнів рентабельності;
- розробка рекомендацій стосовно деталізації впливу показників ефективності використання окремих виробничих ресурсів на фінансові результати на основі перетворень відповідних математичних моделей;
- уточнення зв'язків між використанням тих чи інших економічних моделей та окремих прийомів при проведенні традиційного факторного аналізу;
- характеристика прийомів, які необхідно застосовувати в теорії та практиці аналізу впливу техніко-економічних факторів на різні показники ефективності використання виробничих ресурсів у тому числі на прибуток та рентабельність підприємств;

– розробка конкретних рекомендацій стосовно встановлення та урахування впливу результатів техніко-економічного аналізу ефективності використання виробничих ресурсів підприємств на прибуток та резерви його росту.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі проведеного дослідження досвіду вітчизняних підприємств були отримані такі результати:

Сучасний аналіз підвищення ефективності виробництва в економічній літературі та практиці найчастіше пов'язують лише з оцінкою змін показників обсягів виробництва підприємства проти запланованих, а також з оцінкою змін цих показників у динаміці.

При такому підході не береться до уваги необхідний для ефективного управління виробництвом можливий вплив використання виробничих ресурсів на такі важливі кінцеві показники роботи підприємства як обсяг реалізації та прибуток від операційної діяльності підприємства, що не стимулює раціонального використання виробничих ресурсів.

Для поширеної характеристики використання всіх ресурсів підприємства, на нашу думку, доцільно також доповнити існуючу систему показників ефективності використання виробничих ресурсів додатковими показниками, які розраховувати як відношення виручки від реалізації (доходу), а також прибутку від операційної діяльності підприємства до величини відповідних ресурсів: матеріальних, трудових та основних фондів.

В умовах розвитку ринкової економіки, на нашу думку, необхідно розглядати результати кількісних та якісних змін у взаємозв'язку, тобто здійснювати комплексний взаємопов'язаний аналіз ефективності використання виробничих ресурсів та формування прибутку, завершуючи його аналітичними розрахунками по вияву резервів росту не тільки обсягу виробництва, а й прибутку, який можливо отримати за рахунок покращення використання всіх виробничих ресурсів.

На наш погляд, глибинними факторами є за своєю сутністю лише техніко-економічні та організаційні заходи, бо це відповідає наданій в економічній енциклопедії характеристиці їх сутності як дійових сил процесу підвищення ефективності виробництва та реалізації продукції. Саме ці фактори викликають різні зміни в ефективності виробництва, що відбиваються як у змінах обсягу виробництва та реалізації, а також у змінах окремих витрат, тобто собівартості продукції, й у кінцевому результаті – у змінах фінансових результатів підприємства, таких як збільшення прибутку та зростання рівнів рентабельності підприємства.

Треба мати на увазі, що методика аналізу прибутку та рівнів рентабельності за техніко-економічними факторами вже в основному розроблена. Необхідно лише забезпечити її використання в нових, ринкових умовах, що пов'язано в основному зі змінами у джерелах інформації, а також в урахуванні підвищення нестабільності економічної ситуації та посилення впливу різних видів ризиків.

Характеристика змін у фінансових звітах підприємства та їх вплив на фінансовий аналіз нами [21, с.196-200] та й іншими авторами вже також визначена, тому у цьому аспекті якихось труднощів для використання методики зовнішнього факторного аналізу прибутку та рівнів рентабельності не виникає

Щодо внутрішнього аналізу впливу окремих техніко-економічних факторів на прибуток та рівні рентабельності необхідно організувати отримання такої інформації на кожному підприємстві у спеціальних відомостях розрахунку фактичного економічного ефекту у вигляді зменшення витрат та отримання відповідного додаткового прибутку від запровадження у практику роботи тих чи інших організаційно-технічних засобів. Аналогічні розрахунки потрібно проводити у окремих та зведених відомостях стосовно очікуваних змін прибутку при складанні стратегічних бізнес-планів підприємства та стратегічному аналізі прибутку та рентабельності.

Розробка й втілення такого системного аналізу підвищення ефективності виробництва на основі комплексного аналізу виробничих ресурсів, прибутку та рівнів рентабельності можлива у декількох напрямках.

Перший напрямок – це аналіз впливу укрупнених факторів (або факторних

показників) спочатку на обсяг виробництва та реалізації, а потім (з використанням показників рівнів рентабельності окремих виробів)- визначення такого впливу на прибуток.

Другий напрямок полягає у виявленні впливу більш деталізованих факторних показників на прибуток на основі попереднього проведення відповідних математичних перетворень.

Третій напрямок – це техніко-економічний аналіз впливу на прибуток використання виробничих ресурсів підприємств.

Нам здається, що найпростіший спосіб такого вдосконалення аналізу – це розрахунок величини потенціального прибутку від поліпшення використання виробничих ресурсів шляхом помноження можливого додаткового обсягу виробництва продукції на середній рівень рентабельності окупності витрат, або рентабельності продажу випущеної продукції.

Всі ці напрямки треба втілювати у практику економічного аналізу ефективності виробництва з одночасним удосконаленням використання економічного моделювання та прийомів економічного аналізу.

Це означає необхідність чіткої відповідності у використанні окремих прийомів стосовно різних типів економічних моделей, які характеризують ефективність виробництва. Так, лише відповідно до мультиплікативних моделей, в яких зв'язки між окремими факторними показниками й результатом їх дії виражається множенням, можливе використання прийомів елімінавання, у тому числі ланцюгових підстановок (абсолютних різниць, різниць у рівнях показників тощо).

Між іншим, ознайомлення не тільки з практичними розрахунками, а й із літературними джерелами свідчить про некоректне використання деякими авторами цього прийому. Так, наприклад, у моделях з визначення впливу окремих факторних показників на рівень рентабельності виробництва окремі автори[15, с.32-33], допускають використання ланцюгових підстановок при розподілі впливу факторних показників, зв'язки між якими математично виражені сумою. Це стосується визначення впливу на динаміку рівнів рентабельності змін середньої вартості основних фондів та середніх залишків оборотних фондів.

Для усунення вказаного вище недоліку для розподілу впливу загальної зміни рентабельності (за рахунок використання всіх виробничих фондів) на її складові можна скористатися прийомами пропорційного розподілу або прийомом розрахунку дольової частки, які за своєю суттю є спорідненими. Так, зміну рентабельності лише за рахунок зміни основних фондів (Роф) можна знайти з наступної пропорції: якщо загальній зміні величини основних фондів (ОФ) і оборотних фондів (ОБ) на 60000 тис. грн. відповідає відхилення рентабельності R_k на 12%, то зміні ОФ на 40000 тис. грн. відповідає зміна рентабельності за їх рахунок $(Роф) = 40000 * 12 / 60000 = 8\%$. Аналогічно продовжуємо: зміні ОФ і оборотних фондів(ОБ) на 60000 тис. грн. відповідає відхилення рентабельності R_k на 12%, а зміні тільки оборотних фондів (ОБ) на 20000 тис. грн. відповідає зміна рентабельності за їх рахунок (позначимо цю зміну - $Роб$) ; можна визначити таким же чином: $Роб = 40000 * 12 / 60000 = 4\%$.

Такі розрахунки можна провести й в інший спосіб. Зіставивши розрахунки величини зміни всіх видів фондів підприємства із розміром відхилення рентабельності через вплив цих змін, виділимо в них загальний співмножник: $12/60000 = 0,0002\%$.

Він характеризує відсоток рентабельності, що доводиться на кожен тис. грн. зміни ресурсів підприємства. На основі цього загального множника можна легко знайти дольову частку кожного з видів фондів у загальній зміні рівня рентабельності капіталу: $Роф = 40000 * 0,0002\% = 8\%$; а $Роб = 20000 * 0,0002\% = 4\%$. Таким чином, прийом дольової частки походить від прийому пропорційного розподілу. Але, на наш погляд, ще точніше мати на увазі наявність певних зв'язків між обсягом виробничих ресурсів (основних та оборотних) та величиною цих ресурсів, необхідних для випуску продукції. Це означає необхідність застосування прийому перерахунку базової величини основних та оборотних фондів на фактичний обсяг та склад випуску продукції.

Потім шляхом порівняння фактичних величин цих фондів із перерахованими визначаються відповідні відносні величини, які характеризують зміни їх за рахунок ефективності використання окремих фондів, тобто за рахунок зміни фондівддачі та обертання оборотних коштів. І лише потім, доцільно використовувати прийом дольової частки до цих відносних відхилень.

Таким чином, будуть отримані результати зміни рівнів рентабельності за рахунок зміни не в кількісних величинах загальних відхилень їх вартості, а за рахунок якісних факторів-ефективності використання окремих виробничих ресурсів, що особливо необхідно при аналізі ефективності виробництва у сучасних умовах.

На основі рекомендованих нами методичних прийомів та засобів аналітичних розрахунків, можна здійснити взаємопов'язаний аналіз впливу використання усіх видів виробничих ресурсів на обсяг виробництва та прибуток. Але такі розрахунки дозволяють безпосередньо розглянути вплив використання виробничих ресурсів на потенційний, очікуваний прибуток виробництва. Прибуток же стає реальним лише після реалізації продукції, тому вдосконалення комплексного аналізу виробничих ресурсів і фінансових результатів доцільно проводити далі, якщо встановити вплив використання виробничих ресурсів на прибуток від основної операційної діяльності та фінансовий результат від звичайної діяльності виробництва.

Саме тому для досягнення цієї мети спочатку треба розрахувати середні коефіцієнти, що характеризують співвідношення прибутку від основної операційної діяльності та прибутку, що міститься у товарному випуску продукції, а також прибутку від звичайної діяльності та прибутку від основної операційної діяльності, тобто від реалізації продукції.

Моделі цих розрахунків будуть мати такий вигляд:

$$K_p = P_p / P_v \text{ де:} \quad (1)$$

K_p – коефіцієнт співвідношення прибутку від реалізації та очікуваного прибутку, що міститься у випуску продукції;

P_p – прибуток від реалізації продукції;

P_v – прибуток, що міститься у товарному випуску продукції.

$$K_b = P_z / P_p, \text{ де} \quad (2)$$

K_b – коефіцієнт співвідношення прибутку від звичайної діяльності до оподаткування та прибутку від основної операційної діяльності;

P_z – прибуток від звичайної діяльності до оподаткування;

P_p – прибуток від основної операційної діяльності.

Якщо результати змін у потенційному прибутку (за рахунок використання кожного з виробничих ресурсів) помножити на знайдені вище коефіцієнти, то можна знайти вплив ефективності використання виробничих ресурсів на прибуток від реалізації, тобто від основної операційної діяльності, а також на фінансовий результат від звичайної діяльності підприємства.

Другим напрямком комплексного аналізу виробничих ресурсів та прибутку є прямі розрахунки впливу ресурсних факторів на прибуток, які можливі після деяких перетворень моделей, які характеризують зв'язок обсягу виробництва із вказаними чинниками. Безпосередній аналіз прибутку внаслідок зміни ресурсних факторів базується на вивченні та перетворенні взаємозв'язків агрегатних індексів і може бути представлений, наприклад, у такому вигляді:

$$P_p = V / Ч * Ч * P / B * P * P_p / P, \text{ де} \quad (3)$$

P_p / V – прибуток від реалізації продукції,

$V / Ч$ – працездатність, яка може бути позначена як T ,

P – реалізація продукції,

$Ч$ – чисельність промислово— виробничого персоналу,

P / B – коефіцієнт співвідношення реалізованої та випущеної продукції (K_p),

P_p / P – рентабельність реалізованої товарної продукції (PT).

Тобто:

$$\text{Пр} = \text{T} * \text{Ч} * \text{Кр} * \text{РТ} \quad (4)$$

Або, після множення і ділення на одну і ту ж величину, можна так перетворити модель прибутку від реалізації:

Спочатку

$$\text{Пр} = \text{РТ} / \text{Ч} * \text{Ч} * \text{В} / \text{Ф} * \text{Р} / \text{Я} * \text{Пр} / \text{Р} \quad (5)$$

де, Ф – середня вартість основних виробничих фондів

А потім у таку модель:

$$\text{Пр} = \text{ФО} * \text{ФВ} * \text{Ч} * \text{Кр} * \text{РП} \quad (6)$$

де, крім вищевказаних пояснень умовних позначень: ФО – фондоозброєність одного робітника, ФВ – фондovіддача основних виробничих фондів.

Аналогічні розрахунки можна зробити для отримання результатів впливу на прибуток від реалізації використання інших ресурсів, скажімо, матеріальних.

Третій напрям вдосконалення взаємопов'язаного комплексного аналізу ефективності використання виробничих ресурсів та прибутку підприємства є розгляд впливу на них зміни техніко – економічних факторів, тобто підвищення технічного та організаційного рівнів виробництва: механізації, модернізації, поліпшення його технології та управління.

Це означає, що треба водночас розглядати вплив вказаних вище техніко – економічних факторів на зміни у матеріаломісткості, виробітку одного робітника, фондovіддачі та прибутку.

Як свідчить ознайомлення із літературними джерелами, методики техніко – економічного аналізу окремих виробничих ресурсів і прибутку більш чи менш розроблені, але їх практичне втілення залишає бажати кращого.

Це пов'язано із недоліками у постанові обліку впливу організаційно – технічних заходів на показники ефективності використання виробничих ресурсів. На практиці такий облік на більшості вітчизняних підприємств не ведеться.

Але необхідність подолання економічної кризи обумовлює проведення економічних реформ. Тобто на даному етапі у керівників вітчизняних підприємств виникають реальні економічні інтереси по втіленню організаційно – технічних засобів у виробництво та розвиненню запропонованого нами аналізу ефективності виробництва на основі комплексного аналізу використання виробничих ресурсів й досягнення на цій основі додаткового прибутку та підвищення рентабельності виробництва.

Для поліпшення теоретичних основ для проведення такого аналізу треба дотримуватись єдиної класифікації і групування техніко – економічних факторів при розрахунках їх впливу на окремі показники ефективності використання окремих ресурсів і загальних, таких як прибуток та. рівні рентабельності виробництва та активів підприємства. Це забезпечить аналіз підвищення ефективності виробництва на основі єдиної методичної бази, тобто на засадах комплексного, взаємопов'язаного економічного аналізу цих ресурсів, прибутку та рівнів рентабельності.

Саме такі напрями вдосконалення економічного аналізу, що націлюють менеджерів та економістів на комплексне керівництво; на постійне вивчення і пов'язання усіх змін у використанні виробничих ресурсів, отримані прибутку й підвищенні рівнів рентабельності, відповідають вимогам ефективного управління підприємствами в сучасних умовах функціонування ринкової економіки.

Висновки і перспективи подальших розробок. Для поліпшення аналізу використання виробничих ресурсів та поточного аналізу фінансових результатів, на нашу думку, необхідно:

- поширити характеристику та систему показників ефективності використання виробничих ресурсів за рахунок показників «ринкової ресурсovіддачі», які розраховувати як відношення доходу та прибутку підприємства до величини відповідних виробничих ресурсів;

- для усунення розбіжностей у виборі прийомів факторного аналізу впливу використання виробничих ресурсів на обсяг виробництва, доцільно застосовувати єдиний прийом – прийом різниць у рівнях показників. Це буде сприяти спрощенню і типізації та комп'ютеризації методик розрахунків, а також запобіганню помилок при отриманні результатів аналізу;
- при проведенні подальшого аналізу впливу використання окремих виробничих ресурсів на зміну рівнів рентабельності доцільно використовувати прийоми пропорційного розподілу або дольової частки. Але, на наш погляд, треба спочатку використовувати прийом перерахунку величини основних фондів та оборотних активів на фактичний обсяг та склад виробництва. Лише до відносних відхилень цих величин доцільно застосовувати прийом дольової частки. Саме таким чином можна безпосередньо, без будь-яких перетворень моделей розрахунків рівнів рентабельності визначити вплив на зміну рентабельності змін у ефективності використання цих важливих ресурсів;
- з метою визначення впливу використання виробничих ресурсів на фінансові результати можна розраховувати (у вигляді відповідних коефіцієнтів) співвідношення між прибутком від реалізації продукції та потенційним прибутком, що міститься у товарному випуску продукції; а також співвідношення між прибутком від звичайної діяльності та прибутком від основної операційної діяльності, а потім урахувати ці коефіцієнти у мультиплікативних моделях, які характеризують зв'язки факторів використання виробничих ресурсів з фінансовими результатами;
- необхідно більше уваги приділяти етапу виявлення резервів підвищення ефективності виробництва з урахуванням існуючих різноманітних ризиків. А для досягнення цієї мети доцільно, на наш погляд, замість методик пошуку резервів на основі запобігання втрат продукції використовувати методику виявлення резерву росту випуску продукції за рахунок зменшення витрат ресурсів на 1 одиницю продукції у зв'язку із впровадженням науково-технічного прогресу і передового досвіду (при цьому розрахунки мають проводитись лише стосовно такої продукції, на яку є попит і яка є рентабельною);
- виявлення резервів підвищення ефективності виробництва підприємств можна розподілити на декілька етапів: на першому етапі необхідно визначити резерви збільшення випуску продукції, а на другому й третьому – збільшення прибутку й підвищення рівнів рентабельності за рахунок запровадження засобів підвищення технічного та організаційного рівнів виробництва;
- резерв збільшення випуску продукції на основі зменшення витрат за рахунок впровадження нової техніки, технології або вдосконалення організації виробництва в порівнянні з колишніми нормами або з їхніми витратами на кращих підприємствах, треба розраховувати в такий спосіб: очікуваний прогресивний розмір витрат ресурсів на 1 одиницю треба множити на фактичний обсяг випуску продукції, а потім поділити на планову норму витрат або множити на плановий рівень ресурсовіддачі (матеріаловіддачі, фондівіддачі, продуктивності праці);
- на другому етапі можна визначити резерв збільшення прибутку за рахунок запровадження у практику роботи підприємства вказаних вище засобів технічного прогресу та поліпшення організації праці й виробництва. Такий резерв зростання прибутку можна представити як результат множення величини зростання обсягу виробництва на базовий рівень його рентабельності;
- резерв підвищення рівня рентабельності визначається шляхом порівняння можливого її рівня (знайденого на основі відношення можливого прибутку та можливих ресурсів з урахуванням мобілізації резервів їх поліпшення) із фактичним рівнем рентабельності.

При цьому треба охарактеризувати реальний резерв підвищення прибутку підприємства від застосування всіх ресурсів на основі запровадження факторів підвищення технічного та організаційного рівнів виробництва як найменший із розглянутих підсумків впливу ефективності їх використання. Запровадження рекомендованої методики аналізу, яка

базується на засадах проведенні комплексного дослідження впливу використання виробничих ресурсів на кінцеві фінансові результати та на визначення резервів їх подальшого зростання, буде сприяти реальному підвищенню ефективності виробництва.

Список використаної літератури

1. Барнгольц С. Б. Методология экономического анализа деятельности хозяйственного субъекта / С. Б. Барнгольц. – М.: ФиС, 2003. – 240 с.
2. Кравченко Л. Теория анализа хозяйственной деятельности: [учеб.] / Л. Кравченко. – Мн, 2004. – 384 с.
3. Ковалев В. В. Финансовое управление и анализ. Концептуальные основы. / В. В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 720 с.
4. Економічний аналіз: [навч. посіб.] / М. А. Болюх, В. З.Бурчевський, М. І.Горбатюк; [за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка]. – К.: КНЕУ, 2003. – 540 с.
5. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: [підруч.] / Г. В. Савицька. – К.: Вид. навч. літ-ри, 2006. – 654 с.
6. Салига С. Я. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / С. Я. Салига, Н. В. Дацій, С. О. Корецька, Н. В. Нестеренко, К. С. Салига. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 210 с.
7. Костенко Т. Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства / Т. Д. Костенко, Є. О. Підгора, В. С. Рипшков, В. А. Панков та ін. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 160 с.
8. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності. / О. Кононенко, О. Маханько. – Х.: Фактор, 2006. – 208 с.
9. Жолонський Є. Фінансово-економічний аналіз бізнесу промислових компаній / Є. Жолонський. – Х.: Фактор, 2007. – 320 с.
10. Кіндрацька І. І. Економічний аналіз: теорія і практика: [підруч.] / І. І. Кіндрацька, М. С. Бланк, А. Г. Загородній [за ред. проф. А. Г. Загороднього]. – Київ: Знання, 2008. – 487 с.
11. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємств: [підруч.] / Є. В. Мних. – К.: Торгово-економічний ун-т, 2008. – 514 с.
12. Мошенський С. З. Економічний аналіз: [підручник для студ. екон. спец. вищих навчальних закладів] / С. З. Мошенський, О. В. Олійник [за ред. д.е.н., проф., заслуж. діяча України Ф. Ф. Бутинця]. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 704 с.
13. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: [підруч.] / П. Я. Попович. – [3-ге вид.-перероб. і доп.]. – К.: Знання, 2008. – 630 с.
14. Прокопенко І. Ф. Методика і методологія економічного аналізу: [навч. посіб.] / І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганін. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 430 с.
15. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: [навч. посіб.] / Б. Є. Грабовецький. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
16. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств і об'єднань: [навч. посіб.] / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. – Київ.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 183 с.
17. Костирко Р. О. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / Р. О. Костирко. – Х.: Фактор, 2007. – 784 с.
18. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз: [підруч.] / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.
19. Крамаренко Г. О. Економічний аналіз: [слайд-конспект] / Г. О. Крамаренко. – Д.: Вид. ДУЕП, 2007. – 215 с.
20. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: [навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл.] / О. Я. Базілінська. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
21. Стрельцова С. М. Шляхи удосконалення фінансової звітності в сучасних умовах // Сучасні вимоги до обліку та контролю у контексті глобалізації. Матеріали міжнар. наук. – практ. конф. Одеса, 22-23 травня 2009 р. – Одеса: ОДЕУ, 2009. – 258 с.

Прийнято до друку 25.04.2011